

Toespraak door Jacques Grishaver, voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité, tijdens de Nationale Holocaust Herdenking op zondag 26 januari 2025.

Ik sta hier vandaag niet alleen als vertegenwoordiger van de organisatie waarvan ik al 27 jaar voorzitter ben, maar ook als een kind van de Shoah, een overlevende, en een getuige van een geschiedenis die nooit vergeten mag worden.

In deze dagen waarin de wereld wordt verscheurd door conflicten, worden we opnieuw geconfronteerd met de duistere kant van de mensheid. De oorlog, het geweld, de haat en het verlies van onschuldige levens herinneren ons eraan hoe fragiel vrede en menselijkheid kunnen zijn. Bedenk wel, de Holocaust begon niet met gaskamers of massagraven. Het begon met woorden. Het begon met het normaliseren van uitsluiting, met haatdragende retoriek en met het langzaam uithollen van menselijke waardigheid. Ook toen dachten velen: "Zo'n vaart zal het niet lopen." Maar we weten nu dat de kleinste vonken van intolerantie kunnen uitgroeien tot een allesverwoestend vuur.

Vandaag, op deze herdenkingsdag, staan we stil bij de gruwelen die niet alleen mijn familie, maar ook honderdduizenden anderen hebben getroffen. 102.000 Joden, 220 Roma en Sinti, uit Nederland alleen, werden weggerukt uit hun levens, uit onze gemeenschappen. Namen die voor altijd gegrift staan in het Nationaal Holocaust Namenmonument, in het hart van Joods Amsterdam. Namen die spreken, die ons waarschuwen.

Ik ben inmiddels een oude man. Het gekke aan oud worden is, dat je niet veel meer hebt om naar uit te kijken, maar des te meer terugdenkt aan wat er was. Ik denk steeds vaker aan mijn grootouders, Isaïc en Saartje, die, hier even verderop in de Hollandsche Schouwburg, besloten zichzelf op te offeren om mijn ouders en mij te redden. Hun moed en hun liefde hebben mij een toekomst gegeven, maar hun verlies heeft diepe littekens achtergelaten.

De pijn van het verleden draag ik elke dag met mij mee. Ik ben een van die weinige Joodse kinderen die na de oorlog nog hun ouders in de armen konden sluiten. Maar diezelfde armen droegen ook de last van het verlies van mijn familie. De pijn is niet verdwenen, maar heeft mij wel steeds de kracht gegeven om te vechten voor een wereld waarin "Nooit meer Auschwitz" niet slechts een belofte blijft, maar een werkelijkheid wordt.

"Nooit meer Auschwitz" is meer dan een herdenkingskreet. Het is een opdracht. Het is een belofte dat wij waakzaam blijven. Want antisemitisme en haat zijn geen spookbeelden uit het verleden; ze zijn vandaag springlevend. Het oplevend antisemitisme, de toename van antisemitische incidenten wereldwijd, en zelfs in onze eigen samenleving – het laat zien dat we niet kunnen verslappen in onze strijd tegen haat en intolerantie.

Het Nederlands Auschwitz Comité blijft onvermoeibaar werken aan het levend houden van de herinnering, aan het onderwijzen van nieuwe generaties, en aan het bouwen van bruggen. Want hoe zwaar het verleden ook weegt, wij geloven in een toekomst waarin respect, rechtvaardigheid en medemenselijkheid de norm zijn.

Vandaag herdenken we. Morgen blijven we strijden. Met én zonder mij. Onvermoeibaar. Onafgebroken. Voor hen die niet meer kunnen spreken en voor een wereld die beter moet zijn dan deze.

Le'zecher. Vergeten zijn ze niet, en nooit zullen ze vergeten worden.